

Het vormingsconcept in Zin in leren! Zin inleven!

1 Wegwijzers en Zill

Met Zin in leren! Zin in leven! reikt Katholiek Onderwijs Vlaanderen een leerplan aan dat inzet op zeven wegwijzers uit het *vormingsconcept van katholiek onderwijs*: ‘uniciteit in verbondenheid’, ‘kwetsbaarheid en belofte’, ‘gastvrijheid’, ‘rechtvaardigheid’, ‘duurzaamheid’, ‘verbeelding’ en ‘generositeit’. Een achtste wegwijzer is de schooleigen wegwijzer die moet toelaten om wat belangrijk is vanuit de eigen inspiratie of traditie naar voor te schuiven.

In *Opdrachten voor het katholiek basisonderwijs in Vlaanderen* (OKB) (2013) staan vijf opdrachten voor leraren en lerarenteams die werkzaam zijn in het katholiek basisonderwijs. Ook die vormen een referentiekader om het vormingsconcept katholiek onderwijs, zoals de achtste wegwijzer aangeeft, tot een schooleigen opvoedingsproject uit te werken. Ze inspireerden ons bij de ontwikkeling van Zin in leren! Zin in leven!

De wegwijzers ‘uniciteit in verbondenheid’, ‘kwetsbaarheid en belofte’, ‘gastvrijheid’, ‘rechtvaardigheid’, ‘duurzaamheid’, ‘verbeelding’ en ‘generositeit’ uit het vormingsconcept van Katholiek onderwijs Vlaanderen verbinden de opdracht van de katholieke school met haar bijbels-christelijke inspiratie. Zij tonen leraren en leerlingen een weg om hun pedagogische idealen te realiseren. Daarbij kunnen scholen sommige wegwijzers beklemtonen of andere wegwijzers, belangrijk vanuit de eigen inspiratie of traditie, naar voren schuiven. Dat vraagt maatwerk, aansluitend bij de behoeften van elke leerling en bij de context van de school. Wie dat kan realiseren, doet recht aan de uniciteit van elke leerling.

2 Werken aan de schooleigen christelijke identiteit

Zin in leren! Zin in leven! gaat uit van een sterk geloof in de groei- en ontwikkelkracht van kinderen. Ze zijn beloftevol, met talenten en mogelijkheden. Die willen we aanspreken en ontplooien. Dat we bij de formulering van onze doelen ambitieus zijn, mag de gebruiker van dit leerplan dan ook niet verbazen. Tegelijk aanvaarden we dat de kinderen die ons worden toevertrouwd onvolkomen zijn en dat leren een proces van vallen en opstaan is. Dat proces willen we vanuit een brede zorg ondersteunen. Omdat alle leerlingen onvolkomen en kwetsbaar zijn is vorming nodig. Door de mogelijkheden die elk van hen in zich draagt is vorming mogelijk. Zo geven we een antwoord op de wegwijzer 'kwetsbaarheid en belofte' uit het vormingsconcept katholiek onderwijs.

Het 'waartoe' van Zin in leren! Zin in leven! geldt als een belangrijk streefdoel voor alle leerlingen in onze katholieke basisschool. Leren en leven gaan namelijk in dialoog met elkaar. Als uitkomst van ons onderwijs zien we intrinsiek gemotiveerde kinderen die goesting en zin hebben in leren en leven en leren en leven betekenis kunnen geven. Die betekenisverlening heeft zowel betrekking op 'wat' geleerd wordt als op 'waarnaar' geleefd wordt: Wat is zinvol? Welke richting wil ik uit?

2.1 Identiteit en dialoog

Binnen Zin in leren! Zin in leven! werken we, met respect voor de eigenheid van al onze leerlingen, vanuit de christelijke traditie aan kwalitatief pluralisme. Daarbij vormen de 'veelheid en andersheid', zoals die aanwezig zijn in onze multiculturele en levensbeschouwelijk diverse samenleving, geen bedreiging. Ze dagen uit tot openheid, verdieping en communicatie, uit respect voor ieders eigenheid. Vanuit het daaraan verbonden mens- en wereldbeeld nodigt het leerplan leraren en hun leerlingen uit om in dialoog met elkaar, met de christelijke traditie van hun katholieke school en de rijkdom van hun eigen levensbeschouwelijke achtergrond, op zoek te gaan naar het volle mens- en medemens-zijn. We stellen ons gastvrij op omdat we erin geloven dat deze ontmoeting en het 'zich aan elkaar schuren' helpen om de eigen identiteit te vormen. *Vanuit de aan ons vormingsconcept eigen generositeit gunnen we onze leerlingen de vrijheid om gaandeweg vanuit een eigen verantwoordelijkheid of eigenheid met deze vorming om te gaan. Zich geborgen weten in Gods liefde helpt leraren om genereus nieuwe kansen te bieden wanneer leerlingen, om welke reden ook, minder verantwoordelijk omgaan met vorming. In Zin in leren! Zin in leven! stellen we doelen voorop die betrekking hebben op het ontdekken van, het nadenken over en het verdiepen van de eigen identiteit. Van leraren verwachten we dat ze in woord en daad op een eigentijdse en soms tegendraadse wijze de christelijke stem in deze dialoog binnenbrengen.*

2.2 Jij - wij - ik

De levensbeschouwelijke bakens 'uniciteit' en 'verbondenheid' vormen de eerste wegwijzer in het vormingsconcept katholiek onderwijs. Ze dragen het leerplanconcept.

Binnen het christelijke mens- en wereldbeeld komt elke unieke 'ik' tot stand doorheen verbondenheid met anderen (jij, wij) en doorheen de relatie met de Andere, de God die met ons op weg gaat. De verwevenheid tussen 'verbondenheid' en 'uniciteit' drukken we uit in de voorstelling van de lerenden in het hart van ons ordeningskader. We beelden er twee kinderen af, in interactie met elkaar. We gaan er dus vanuit dat leerlingen van en met elkaar leren, maar vanzelfsprekend dichten we ook een centrale rol toe aan de leraren, opvoeders of anderen die betekenisvol zijn voor hun ontwikkeling. Een kind ontwikkelt namelijk niet in zijn eentje, maar samen met en door

anderen: kinderen én volwassenen. Het gaat echter om meer dan de verbondenheid met die anderen. Onze leerlingen staan met hun beide voeten in de wereld, vandaag en morgen.

Betekenisvol leren, is leren over en in die wereld. Daarom is naast verbondenheid met de mensen die hen omringen, ook de relatie met de wereld rondom, met natuur, met cultuur en met de Andere (voorgesteld door de schaduwfiguur die de kinderen vergezelt) essentieel voor hun leren. Vandaar de voorstelling van het ordeningskader van dit leerplanconcept met een binnencirkel (persoonsgebonden ontwikkeling) en een buitencirkel (cultuurgebonden ontwikkeling) die op elkaar inspelen.

We nodigen elke gebruiker van dit leerplanconcept uit om tegelijk in te zetten op zowel de persoonsgebonden als de cultuurgebonden ontwikkeling van alle kinderen. In opvolging van het vormingsconcept katholiekonderwijs gaat daarbij, verweven doorheen de persoons- en cultuurgebonden ontwikkelvelden, bijzondere aandacht naar vorming die inzet op rechtvaardigheid, duurzaamheid en verbeelding.

Uniciteit en verbondenheid staan niet los van elkaar. Dat merk je niet alleen aan de ontwikkelthema's en hun onderliggende doelen die specifiek inzetten op uniciteit of verbondenheid, maar ook aan de drie niveaus binnen de persoonsgebonden ontwikkeling: het relationele niveau (jij), het groepsniveau (wij) en het persoonlijke niveau (ik).

De ene keer van 'jij, langs ik naar wij' en de andere keer van 'wij, langs jij naar ik' willen we onze leerlingen vormen tot mensen die gastvrij en genereus in het leven staan en die, vanuit een intrinsieke en vrijwillige motivatie om het goede te doen, willen bijdragen aan een hechte en liefdevolle samenleving. Een samenleving waarin dialoog centraal staat en die bijdraagt aan kwalitatief pluralisme.

2.3 De wegwijzers in het ordeningskader van Zin in leren! Zin in leven!

De wegwijzers zijn niet alleen herkenbaar in de missie van het katholiek basisonderwijs, ze zijn ook terug te vinden in de ontwikkelvelden, ontwikkelthema's en in de onderliggende doelen en leerinhouden van Zin in leren! Zin in leven!

Bij wijze van *illustratie* geven we hieronder een kritische selectie van die doelen bij elke wegwijzer. Het is een kritische selectie omdat de concordantie tussen de leerplandoelen en de wegwijzers min of meer gebaseerd is op een subjectieve interpretatie van zowel de wegwijzers als de doelen. Die interpretatie is het gevolg van het persoonlijk perspectief van wie deze selectie maakt en wordt mee gekleurd door de context van waaruit men kijkt. Daarom bevelen we elke lezer van deze bijdrage uit om onderstaande oefening uit te voeren.

Ga zelf aan de slag in het leerplan!

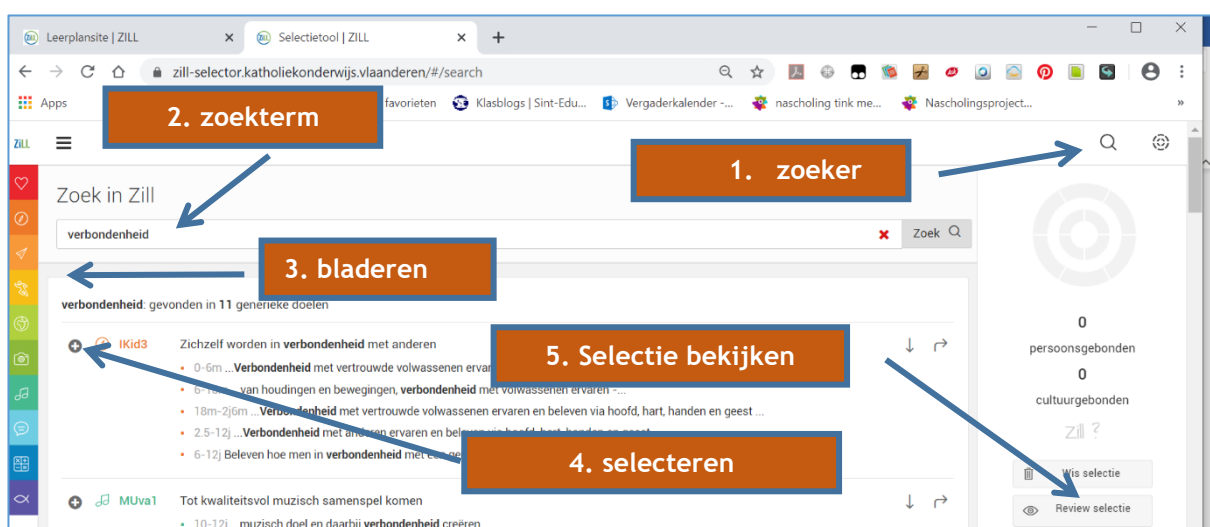
- Kies een inspiratiefiche en lees deze door.
- Ga vervolgens naar de Oefentool die te vinden is onderaan op de startpagina van de leerplansite Zill.katholiekonderwijs.Vlaanderen.

- Experimenteer met het selecteren van doelen waarvan je denkt dat ze betrekking hebben op het thema van de gekozen wegwijzer.

Je kan daarbij volgende dingen doen:

1. Je gebruikt de zoeker bovenaan in de selector door op het vergrootglas te klikken.
2. Je voegt een zoekterm in en kijkt wat die oplevert. Je kan selecteren wat geldt en vervolgens een nieuwe zoekterm uitproberen.
3. Je bladert doorheen de ontwikkelvelden- en thema's. Je kan selecteren tot op niveau van de leerlijnen.
4. Door te klikken op de plusjes selecteer je de doelen die relevant zijn.
5. Zo kom je tot een overzicht dat je meteen kan bekijken en eventueel ook downloaden.

Laat je inspireren

Gastvrijheid

Op niveau van de leerlingen vinden we o.a. de volgende doelen in Zill terug:

♥ SErv1	Zich engageren in relaties, daar deugd aan beleven en zich daarover uitdrukken
♥ SErv2	De verscheidenheid van mensen als een rijkdom ervaren en deze benutten
♥ SErv3	Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel
♥ SErv4	Bewust sociale rollen opnemen die zowel het individueel als het groepsbelang ten goede komen in diverse situaties en contexten <ul style="list-style-type: none"> • Hulp bieden • Zich present stellen • Zich openstellen voor een ander
♥ SEgb3	Zoeken naar mogelijkheden om, in respect voor zichzelf en de ander, aan eigen behoeften en die van anderen tegemoet te komen
♥ SEiv1	Zich inleven in anderen, andere standpunten en situaties, zonder de eigen identiteit te verliezen

♥ SEiv2	De eigenheid en grenzen van anderen respecteren
♥ SEiv3	In het eigen gedrag rekening houden met de gevoelens en de behoeften van anderen zonder zichzelf te verliezen
☞ TOtg2	Openstaan voor talige diversiteit en de gelijkwaardigheid van talen aanvaarden
☞ TOtg3	De meertalige identiteit van medeleerlingen erkennen en de eigen meertaligheid durven inzetten
☞ TOtg4	Mondeling en schriftelijk willen en durven communiceren en het nut daarvan inzien
🎵 IKid3	Zichzelf worden in verbondenheid met anderen
🎵 IKlg2	De eigen levensbeschouwelijke en spirituele kijk verruimen door in ontmoeting en in dialoog te treden met anderen
🎵 MUgr3	Zich bewust worden van de eigen muzische en creatieve mogelijkheden (talenten) en die tonen
🎵 MUgr5	Inspelen op de muzische beleving van anderen: de uitvoerder of het publiek
🦋 RKlg4	Groeien in interlevensbeschouwelijk ontmoeten en samen leven <ul style="list-style-type: none"> • Zes tot achttien jaar: Ik, mijn levensbeschouwing en de samenleving > Interlevensbeschouwelijk dialogeren en interlevensbeschouwelijk samenleven oefenen als noodzakelijke vaardigheid voor het leven in de realiteit van een multilevensbeschouwelijke samenleving (ILC23)
🦋 RKvm1	Zich bemind weten zoals men is, vertrouwvol openstaan voor de toekomst, in ontmoeting treden met het christelijk geloven in een liefhebbende God <ul style="list-style-type: none"> • Kleuter: Basisvertrouwen ervaren en ontwikkelen > Ervaren en beleven van basisvertrouwen: veiligheid, geborgenheid, aanvaarding ...
🚀 IVds3	Bijdragen aan een zinvolle samenleving waar een plaats is voor iedereen en respectvol omgaan met en zorgen voor de kwetsbare ander
🌍 OWsa1	Ervaren, onderzoeken, vaststellen en illustreren hoe mensen op verschillende manieren samenleven en groepen vormen
📷 MEMw3	Media doordacht en zorgzaam aanwenden

Verbeelding

Op niveau van de leerlingen vinden we o.a. de volgende doelen in Zill terug:

🎵 MUgr1	De wereld open benaderen met aandacht voor en goesting in het kunstzinnige, de verbeelding, de creativiteit en het esthetische
🎵 MUgr2	Durven fantaseren en verbeelden
🎵 MUgr5	Inspelen op de muzische beleving van anderen: de uitvoerder of het publiek
🎵 MUge3	Boodschappen en symboliek in kunst en muzische expressie begrijpen en verwerken
🎵 MUge4	Diverse (kunstzinnige) cultuurervaringen opdoen en verwerken; de waarde en functie van kunst in de samenleving ervaren
♥ SEiv1	Zich inleven in anderen, andere standpunten en situaties, zonder de eigen identiteit te verliezen

MZzo1

Gericht en intens waarnemen met de zintuigen

- Zien
- Horen
- Voelen
- Ruiken
- Proeven
- 6-12j Geconcentreerd kijken, luisteren, voelen, ruiken, proeven en beleven - de waarneming ondersteunen door in zijn verbeelding voorkennis op te halen - hulpmiddelen gebruiken om beter waar te nemen - condities creëren die helpen om beter waar te nemen - oog hebben voor details en nuances

Rechtvaardigheid

Op niveau van de leerlingen vinden we o.a. de volgende doelen in Zill terug:

	IKwn1	Gevoelig zijn voor wat zinvol, goed, schoon, waardevol ... is voor zichzelf én voor anderen. Een persoonlijk geweten ontwikkelen
	IKwn2	Gewetensvol en verantwoord handelen
	IKwn3	Ervaren hoe waarden en normen kunnen verschillen naar gelang de context en de levensbeschouwelijke traditie
	IKvk5	Grensoverschrijdend gedrag herkennen en er weerbaar mee omgaan
	SErv5	Oplossingsgericht omgaan met conflictsituaties, in respect voor zichzelf en de ander(en)
	SEgb3	Zoeken naar mogelijkheden om, in respect voor zichzelf en de ander, aan eigen behoeften en die van anderen tegemoet te komen
	SEiv2	De eigenheid en grenzen van anderen respecteren
	IVzv1	Keuzes willen, durven en kunnen maken door betekenis te geven aan die keuzes en daar de verantwoordelijkheid voor opnemen
	IVoz1	Initiatief nemen. Een eigen idee, beweging, project of activiteit enthousiast en volhardend vorm en inhoud geven
	IVds3	Bijdragen aan een zinvolle samenleving waar een plaats is voor iedereen en respectvol omgaan met en zorgen voor de kwetsbare ander
	OWsa5	De ongelijke verdeling van welvaart en het onderscheid tussen welvaart en welzijn onderzoeken en illustreren en solidariteit waarderen
	OWsa8	Het belang van de fundamentele rechten van de mens en de rechten van het kind illustreren en daarbij ervaren en inzien dat rechten en plichten complementair zijn

Kwetsbaarheid

Op niveau van de leerlingen vinden we o.a. de volgende doelen in Zill terug:

	IVzv5	Op een constructieve manier met feedback omgaan
	IVgv1	Zorg dragen voor de eigen mentale, sociale en fysieke gezondheid en veiligheid en die van anderen en daarbij aandacht hebben voor:

	<ul style="list-style-type: none"> • Beweging, houding, sedentair gedrag, rust en slaap • Genotsmiddelen en medicatie • Gezondheid en milieu • Lichaamshygiëne • Mentaal welbevinden • Relaties en seksualiteit • Veiligheid en eerste hulp • Voeding
🚩 IVgv2	Inschatten hoe gedrags- en omgevingsfactoren de gezondheid en veiligheid beïnvloeden en op basis daarvan, binnen veilige grenzen, risico's durven nemen
🚩 IVgv3	Bereid zijn steun te vragen en/of te geven om de eigen gezondheid en veiligheid, en die van anderen te bewaken
🚩 IVds1	De complexiteit van gebeurtenissen in de wereld ervaren, vaststellen en uitdrukken welke de gevolgen ervan zijn hier en elders, nu en later
🚩 IVds2	Beseffen dat wat we hier en nu doen gevolgen heeft voor later en voor anderen elders op de wereld
🚩 IVds3	Bijdragen aan een zinvolle samenleving waar een plaats is voor iedereen en respectvol omgaan met en zorgen voor de kwetsbare ander
🚩 IVds4	Zorgzaam omgaan met de schepping, zich inzetten voor een leefbare planeet
🚩 IVds5	Bewust omgaan met consumeren
❤️ SErv4	Bewust sociale rollen opnemen die zowel het individueel als het groepsbelang ten goede komen in diverse situaties en contexten <ul style="list-style-type: none"> • Hulp bieden • Hulp vragen en aanvaarden • Opkomen voor zichzelf en zich weerbaar opstellen
❤️ SEgb1	Gevoelens en behoeften bij zichzelf en anderen beleven, aanvaarden, herkennen en in taal uitdrukken
❤️ SEgb2	Bewust omgaan met gevoelens en behoeften en deze binnen aanvaardbare grenzen uiten. Zelfbeheersing ontwikkelen
❤️ SEgb3	Zoeken naar mogelijkheden om, in respect voor zichzelf en de ander, aan eigen behoeften en die van anderen tegemoet te komen
❤️ SEiv1	Zich inleven in anderen, andere standpunten en situaties, zonder de eigen identiteit te verliezen
❤️ SEiv2	De eigenheid en grenzen van anderen respecteren
❤️ SEiv3	In het eigen gedrag rekening houden met de gevoelens en de behoeften van anderen zonder zichzelf te verliezen
🌀 IKid1	Basisvertrouwen ontwikkelen
🌀 IKwn2	Gewetensvol en verantwoord handelen
🌀 IKvk2	Hoopvol geloven in en vertrouwen op de eigen leef-, leer- en ontwikkelkracht
🌀 IKvk3	Flexibel omgaan met veranderende omstandigheden
🌀 IKvk4	Situaties die als moeilijk ervaren worden en frustraties ombuigen door te zoeken naar mogelijkheden om er bevrijdend mee om te gaan
🌀 IKvk5	Grensoverschrijdend gedrag herkennen en er weerbaar mee omgaan

 OWte9	Vaststellen en uitdrukken dat technische systemen nuttig, duurzaam, gevaarlijk en/of schadelijk kunnen zijn voor zichzelf, anderen, natuur of milieu
 OWna3	Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe mensen voor hun levensbehoeften sterk afhankelijk zijn van de natuur
 OWna4	Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe levende organismen groeien en zich voortplanten
 OWna7	Ervaren, onderzoeken, vaststellen en illustreren hoe mensen de natuur en het milieu zowel op een positieve als negatieve wijze beïnvloeden
 MEmw3	Media doordacht en zorgzaam aanwenden
 RKvm2	<p>Erop vertrouwen dat er over schijnbaar dode punten heen nieuwe kansen liggen en een nieuw begin maken. Ontdekken wat ‘verrijzenis’ kan betekenen in het leven van mensen en mogelijk in het eigen leven</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eerste cyclus: maar ik kan niet alles > Weten hoe gelovige mensen verder kijken dan grenzen • Eerste cyclus: maar ik kan niet alles > Zien dat er naast beperkingen ook mogelijkheden zijn • Eerste cyclus: maar ik kan niet alles > Grenzen en beperkingen zien in het leven • Tweede cyclus: verbondenheid in verdriet > Ontdekken hoe christenen in verdriet steun zoeken in verbondenheid met God en met elkaar • Tweede cyclus: verbondenheid in verdriet > Verdriet als een deel van het (en hun) leven ervaren • Tweede cyclus: verbondenheid in verdriet > Ontdekken hoe verbondenheid, nabijheid en luisterbereidheid helpen bij verdriet • Derde cyclus: grenzen van het leven > Zich ermee confronteren dat de weg naar geluk geen rechtlijnige vervulling kent

Generositeit

Op niveau van de leerlingen vinden we de volgende doelen in Zill terug:

 SErv1	Zich engageren in relaties, daar deugd aan beleven en zich daarover uitdrukken
 SErv4	<p>Bewust sociale rollen opnemen die zowel het individueel als het groepsbelang ten goede komen in diverse situaties en contexten</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hulp bieden • Zich openstellen voor een ander
 SEgb3	Zoeken naar mogelijkheden om, in respect voor zichzelf en de ander, aan eigen behoeften en die van anderen tegemoet te komen
 SEiv3	In het eigen gedrag rekening houden met de gevoelens en de behoeften van anderen zonder zichzelf te verliezen
 SEsb4	Genderbewust zijn, gendervriendelijk handelen en verschillende relatievormen (h)erkennen
 IKid3	Zichzelf worden in verbondenheid met anderen
 IKlg2	De eigen levensbeschouwelijke en spirituele kijk verruimen door in ontmoeting en in dialoog te treden met anderen
 IKwn2	Gewetensvol en verantwoord handelen

🎯 IKvk2	Hoopvol geloven in en vertrouwen op de eigen leef-, leer- en ontwikkelkracht
🎯 IKvk4	Situaties die als moeilijk ervaren worden en frustraties ombuigen door te zoeken naar mogelijkheden om er bevrijdend mee om te gaan
📌 IVzv5	Op een constructieve manier met feedback omgaan
📌 IVoz3	Noden en uitdagingen detecteren en er mogelijkheden en innovatieve oplossingen voor bedenken
📌 IVgv3	Bereid zijn steun te vragen en/of te geven om de eigen gezondheid en veiligheid, en die van anderen te bewaken
📌 IVds3	Bijdragen aan een zinvolle samenleving waar een plaats is voor iedereen en respectvol omgaan met en zorgen voor de kwetsbare ander
🌍 OWsa5	De ongelijke verdeling van welvaart en het onderscheid tussen welvaart en welzijn onderzoeken en illustreren en solidariteit waarderen
🌍 OWsa8	Het belang van de fundamentele rechten van de mens en de rechten van het kind illustreren en daarbij ervaren en inzien dat rechten en plichten complementair zijn
💬 TOtg2	Openstaan voor talige diversiteit en de gelijkwaardigheid van talen aanvaarden
💬 TOtg4	Mondeling en schriftelijk willen en durven communiceren en het nut daarvan inzien
🦋 Rklg4	Groeien in interlevensbeschouwelijk ontmoeten en samen leven <ul style="list-style-type: none"> • Zes tot achttien jaar: Ik, mijn levensbeschouwing en deze van de ander > Het bestaan van levensbeschouwingen respecteren (ILC13) • Zes tot achttien jaar: Ik, mijn levensbeschouwing en deze van de ander > Respectvol en open omgaan met de eigenheid van andere levensbeschouwing -en (ILC17)
🦋 RKve2	Zich gedragen weten door, verbonden voelen met en aangesproken door de andere. Zich laten inspireren door de wijze waarop Jezus met anderen omgaat en oproept tot 'ver-ander-ing' <ul style="list-style-type: none"> • Tweede cyclus: anders zijn, ontmoeting > Zich uitgenodigd voelen om zelf de verscheidenheid van mensen als een rijkdom te beleven
🎵 MUgr5	Inspelen op de muzische beleving van anderen: de uitvoerder of het publiek

Uniciteit in verbondenheid

Op niveau van de leerlingen vinden we de volgende doelen in Zill terug:

❤️ SErv2	De verscheidenheid van mensen als een rijkdom ervaren en deze benutten
❤️ SErv3	Samenwerken met anderen en zo bijdragen aan het realiseren van een gemeenschappelijk doel <ul style="list-style-type: none"> • 10-12j De talenten van individuele groepsleden complementair inzetten bij groepswork - zelf groepen samenstellen in functie van een vooropgestelde taak of doel - binnen de samenwerking met anderen een specifieke rol opnemen • 10-12j Als objectieve waarnemer verschillende gezichtspunten van groepsleden opnemen - verschil van mening accepteren - tot een compromis komen door verschillende oplossingen samen te voegen - de groep stimuleren en motiveren

	• 10-12j Weten waar en wanneer samenwerken aangewezen is - een goede balans tussen zelfstandig werk en samen werken vinden
♥ SErv5	Oplossingsgericht omgaan met conflictsituaties, in respect voor zichzelf en de ander(en)
♥ SEgb3	Zoeken naar mogelijkheden om, in respect voor zichzelf en de ander, aan eigen behoeften en die van anderen tegemoet te komen
♥ SEiv1	Zich inleven in anderen, andere standpunten en situaties, zonder de eigen identiteit te verliezen
♥ SEiv3	In het eigen gedrag rekening houden met de gevoelens en de behoeften van anderen zonder zichzelf te verliezen
♥ SEsb4	Genderbewust zijn, gendervriendelijk handelen en verschillende relatievormen (h)erkennen
♯ IKid3	Zichzelf worden in verbondenheid met anderen
♯ IKlg2	De eigen levensbeschouwelijke en spirituele kijk verruimen door in ontmoeting en in dialoog te treden met anderen
♯ IKwn3	Ervaren hoe waarden en normen kunnen verschillen naar gelang de context en de levensbeschouwelijke traditie
♯ IKvk4	Situaties die als moeilijk ervaren worden en frustraties ombuigen door te zoeken naar mogelijkheden om er bevrijdend mee om te gaan
♯ IKvk5	Grensoverschrijdend gedrag herkennen en er weerbaar mee omgaan
➤ IVzv1	Keuzes willen, durven en kunnen maken door betekenis te geven aan die keuzes en daar de verantwoordelijkheid voor opnemen
➤ IVoc4	Alleen en met anderen kritisch reflecteren op ervaringen en bevindingen en daaruit leren
➤ IVgv3	Bereid zijn steun te vragen en/of te geven om de eigen gezondheid en veiligheid, en die van anderen te bewaken
➤ IVds3	Bijdragen aan een zinvolle samenleving waar een plaats is voor iedereen en respectvol omgaan met en zorgen voor de kwetsbare ander
🌍 OWsa6	Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe migratie een rol speelt bij de ontwikkeling van onze multiculturele samenleving en de meerwaarde hiervan inzien
🌍 OWsa8	Het belang van de fundamentele rechten van de mens en de rechten van het kind illustreren en daarbij ervaren en inzien dat rechten en plichten complementair zijn
🌍 OWti4	Vaststellen en uitdrukken hoe de geschiedenis doorwerkt in de samenleving van vandaag en morgen en hoe je als mens deel uitmaakt van de geschiedenis
💬 TOtg2	Openstaan voor talige diversiteit en de gelijkwaardigheid van talen aanvaarden
💬 TOtg3	De meertalige identiteit van medeleerlingen erkennen en de eigen meertaligheid durven inzetten
🎵 MUgr5	Inspelen op de muzische beleving van anderen: de uitvoerder of het publiek
🦋 RKve2	Zich gedragen weten door, verbonden voelen met en aangesproken door de andere. Zich laten inspireren door de wijze waarop Jezus met anderen omgaat en oproept tot 'ver-ander-ing'

- Kleuter: Verbondenheid met anderen ervaren en beleven > Ervaren en beleven van verbondenheid met anderen: vriendschap, delen, luisteren, zorgen voor, tafelen, ...
- Kleuter: Verbondenheid met anderen ervaren en beleven > In geloofsverhalen, geloofsbeelden, godsbeelden, Jezusbeelden ontdekken hoe mensen verbonden zijn en worden met elkaar
- Kleuter: Verbondenheid met anderen ervaren en beleven > In klasrituelen, feesten, vieringsmomenten verbondenheid met anderen beleven en uitdrukken
- Eerste cyclus: dragen en gedragen worden > Ervaren wat het is te dragen en gedragen te worden
- Eerste cyclus: dragen en gedragen worden > Weten dat mensen zich gedragen weten door Jezus, door God
- Tweede cyclus: anders zijn, ontmoeting > Zich uitgenodigd voelen om zelf de verscheidenheid van mensen als een rijkdom te beleven
- Tweede cyclus: conflicten > Zien dat conflicten ook nieuwe kansen in zich dragen
- Tweede cyclus: conflicten > Zien hoe men met conflicten kan omgaan

Duurzaamheid

Op niveau van de leerlingen vinden we de volgende doelen in Zill terug:

 OWsa4	Ervaren en vaststellen welke aspecten ondernemen duurzaam maken en zich daarover uitdrukken
 OWsa5	De ongelijke verdeling van welvaart en het onderscheid tussen welvaart en welzijn onderzoeken en illustreren en solidariteit waarderen
 OWsa7	Het nut en het belang ervaren, onderzoeken en illustreren van instellingen, organisaties en verenigingen die de kwaliteit van het samenleven bevorderen
 OWti4	Vaststellen en uitdrukken hoe de geschiedenis doorwerkt in de samenleving van vandaag en morgen en hoe je als mens deel uitmaakt van de geschiedenis
 OWru9	De voor- en nadelen van duurzame en niet-duurzame manieren om mensen, dieren en goederen te verplaatsen vergelijken en illustreren
 OWte5	Vaststellen en uitdrukken hoe wetenschap, techniek en de samenleving elkaar beïnvloeden
 OWte7	Verschillende energiebronnen herkennen. Weten waarom energie nodig is
 OWte9	Vaststellen en uitdrukken dat technische systemen nuttig, duurzaam, gevaarlijk en/of schadelijk kunnen zijn voor zichzelf, anderen, natuur of milieu
 OWna1	De natuur actief opzoeken en waarderen
 OWna3	Ervaren, onderzoeken, vaststellen en uitdrukken hoe mensen voor hun levensbehoeften sterk afhankelijk zijn van de natuur
 OWna6	Het weer en het klimaat waarnemen, onderzoeken, beschrijven en vergelijken; aantonen hoe leefgewoonten mee bepaald worden door het weer en het klimaat
 OWna7	Ervaren, onderzoeken, vaststellen en illustreren hoe mensen de natuur en het milieu zowel op een positieve als negatieve wijze beïnvloeden
 IVzv1	Keuzes willen, durven en kunnen maken door betekenis te geven aan die keuzes en daar de verantwoordelijkheid voor opnemen

🚩 IVoc3	Onderzoeksvragen formuleren, naar een antwoord zoeken en bevindingen formuleren
🚩 IVoc4	Alleen en met anderen kritisch reflecteren op ervaringen en bevindingen en daaruit leren
🚩 IVoz3	Noden en uitdagingen detecteren en er mogelijkheden en innovatieve oplossingen voor bedenken
🚩 IVgv2	Inschatten hoe gedrags- en omgevingsfactoren de gezondheid en veiligheid beïnvloeden en op basis daarvan, binnen veilige grenzen, risico's durven nemen
🚩 IVds1	De complexiteit van gebeurtenissen in de wereld ervaren, vaststellen en uitdrukken welke de gevolgen ervan zijn hier en elders, nu en later
🚩 IVds2	Beseffen dat wat we hier en nu doen gevolgen heeft voor later en voor anderen elders op de wereld
🚩 IVds3	Bijdragen aan een zinvolle samenleving waar een plaats is voor iedereen en respectvol omgaan met en zorgen voor de kwetsbare ander
🚩 IVds4	Zorgzaam omgaan met de schepping, zich inzetten voor een leefbare planeet
🚩 IVds5	Bewust omgaan met consumeren
🕒 IKwn1	Gevoelig zijn voor wat zinvol, goed, schoon, waardevol ... is voor zichzelf én voor anderen. Een persoonlijk geweten ontwikkelen <ul style="list-style-type: none"> • 8-12j Zich betrokken voelen bij wat er gebeurt in de wereld, dichtbij en veraf - ervaren hoe het geweten hen soms uitnodigt om hun manier om naar de wereld te kijken te veranderen - ervaren hoe het eigen geweten aanzet om kritisch om te gaan met de eigen levensbeschouwelijke bronnen
🕒 IKwn2	Gewetensvol en verantwoord handelen
🕒 IKvk4	Situaties die als moeilijk ervaren worden en frustraties ombuigen door te zoeken naar mogelijkheden om er bevrijdend mee om te gaan <ul style="list-style-type: none"> • 2.5-12j Bij lastige en moeilijke situaties de hulp inroepen van anderen om het probleem aan te pakken - steun aanvaarden • 6-12j Nadenken over de oorzaken die situaties moeilijk maken - opgedane ervaringen met lastige situaties en frustraties gebruiken om die situaties te vermijden of ze aan te pakken wanneer ze zich opnieuw voordoen - oplossingen bedenken om die situaties en de frustraties die eruit voortkomen aan te pakken (al dan niet met hulp of onder begeleiding) - steun zoeken en vragen • 10-12j Lastige situaties durven aanpakken door: na te gaan wat men aan de situatie kan doen, na te denken over hoe men zich opstelt tegenover het probleem en hoe men zich kan verweren - even uit een lastige situatie stappen om eerst tot rust en bezinning te komen en om de eventuele betrekkelijkheid en de relativiteit van de 'lastige situatie' in te zien • 10-12j Optimisme tonen, zelfs wanneer het moeilijk is - vertrouwen op de eigen mogelijkheden en de steun van anderen om een lastige situatie te boven te komen - op een creatieve manier kunnen omgaan met wat het verleden (eigen verleden, getuigenissen over het verleden van anderen, van een groter geheel) aanreikt
❤️ SEgb3	Zoeken naar mogelijkheden om, in respect voor zichzelf en de ander, aan eigen behoeften en die van anderen tegemoet te komen
❤️ SEiv3	In het eigen gedrag rekening houden met de gevoelens en de behoeften van anderen zonder zichzelf te verliezen
📷 MEmw3	Media doordacht en zorgzaam aanwenden

Groeien in verbondenheid met natuur en cultuur, ontdekken wat de christelijke scheppingsspiritualiteit betekent in het leven van mensen en mogelijk in het eigen leven

- Kleuter: Verbondenheid met natuur en cultuur ervaren en beleven > Ervaren en beleven van de verbondenheid met natuur en cultuur: schoonheid, verwondering, bewondering, dankbaarheid, mysterie, ...
 - Eerste cyclus: op verkenning in de natuur > De natuur beleven als een boeiend wonder, dat echter ook een bedreiging kan zijn
 - Eerste cyclus: op verkenning in de natuur > Zich opgeroepen weten om mee zorg te dragen voor de natuur
 - Tweede cyclus: mens en natuur, gave en opgave > Een oproep horen om de natuur te respecteren en te behoeden
 - Tweede cyclus: mens en natuur, gave en opgave > Reflecteren over de eigen plaats van de mens in de natuur
 - Tweede cyclus: mens en natuur, gave en opgave > Verbondenheid met de natuur beleven
 - Derde cyclus: natuur en cultuur > Positieve en negatieve aspecten van natuur, wetenschap en techniek ervaren
 - Derde cyclus: natuur en cultuur > Zich erover verwonderen hoezeer natuur, wetenschap en techniek onze leefwereld tekenen
-

